

Список використаних джерел

1. Кулаковський Р. В. Сучасні проблеми боротьби з організованою злочинністю та корупцією. URL: https://minjust.gov.ua/m/str_5179.

2. Як борються з корупцією в різних країнах світу. URL: https://antikor.com.ua/articles/7691borjutjsja_z_koruptsijeju_v_riznih_krajih_nah_svitu

3. Нуруллаєв І. Міжнародне співробітництво у боротьбі зі злочинністю як складова предмету правового регулювання 42 міжнародного публічного права. Право та державне управління. 2020. № 1. Том 1. С. 243–249. URL: http://www.pdu-journal.kpu.zp.ua/archive/1_2020/tom_1/39.pdf

4. Коруля І. В. Зарубіжний досвід у сфері протидії корупції та можливість його використання в Україні. URL: http://www.pap.in.ua/1_/Korulia.pdf.

*Мельничук Світлана Миколаївна,
професор кафедри державно-правових
дисциплін та публічного управління
Донецького державного університету
внутрішніх справ, доктор юридичних наук,
професор*

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ПРОГРАМНИХ АНТИКОРУПЦІЙНИХ ДОКУМЕНТІВ В ЗАПОБІГАННІ ТА ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ В УКРАЇНІ

Розвиток сучасної держави Україна багато років поспіль супроводжується таким ганебним явищем як корупція, яке проявляється практично в усіх сферах життєдіяльності суспільства.

Нині корупція є серйозним викликом, не тільки для України, в розрізі національної безпеки, явищем яке стає дедалі складнішим в умовах глобалізації, потребує значної уваги та формування державної антикорупційної політики здатної приборкувати цю проблему.

Слід зауважити, що згідно останнього звіту опублікованого Transparency International про антикорупційні зусилля в Західній Європі та ЄС, навіть держави з найвищими показниками мають проблеми з корупцією в державному секторі. А зусилля по боротьбі з корупцією стагнували або знизилися в більш ніж трьох чвертях держав регіону, що спонукає їх підвищувати свої стандарти та запроваджувати власні правила, щоб активізувати зусилля проти корупції, захистивши систему правосуддя від втручання та створивши захист для впливових груп інтересів у політиці [1].

Тож зважаючи на поширеність цієї проблематики та її негативний вплив на функціонування держави загалом, на часі належна системна робота спрямована на її подолання, яка на жаль не спостерігається.

Так, Україна має певні інституційні та нормативні напрацювання у цій сфері обумовлені зобов'язаннями, що виникли на основі ратифікованих нею міжнародних документів у сфері запобігання корупції, розроблених Організацією Об'єднаних Націй, Радою Європи, Організацією економічного співробітництва та розвитку, Європейським Союзом та Організацією американських держав. Найважливіші програмні документи, зокрема державні антикорупційні програми з виконання Антикорупційних стратегій.

Однак попередня Антикорупційна стратегія (на 2014-2017 роки) та державна програма з її реалізації не була належно реалізованою, насамперед через тривалий процес створення антикорупційних інституцій, що відбувався протягом 2014-2019 років. У зв'язку з тим, що ці програмні документи жодного разу не переглядалися та не оновлювалися, починаючи з 2016 року їх положення поступово втрачали актуальність. Наприкінці 2017 року завершився період дії Антикорупційної стратегії на 2014-2017 роки. Нову антикорупційну стратегію ухвалено не було. Це призвело до розбалансованої та малоефективної антикорупційної діяльності публічних інституцій [2].

Тільки в червні 2022 року Законом України «Про засади державної антикорупційної політики на 2021-2025 роки» була затверджена Антикорупційна стратегія на 2021-2025 роки. А Програма спрямована на розв'язання проблем, визначених в Антикорупційній стратегії на 2021-2025 роки – затверджена постановою Кабінету Міністрів України «Про затвердження Державної антикорупційної програми на 2023-2025 роки» лише в березні 2023 року.

Все це свідчить про відсутність системної роботи у подоланні корупції. Водночас залишається відкритим питання й щодо ефективності діяльності Національного агентства з питань запобігання корупції. Цей антикорупційний орган державної влади був розробником Антикорупційної стратегії на 2021-2025 роки та Державної антикорупційної програми на 2023-2025 роки. При цьому за результатами викладеними у Звіті проведеної незалежної оцінки ефективності діяльності Національного агентства з питань запобігання корупції, його діяльність констатується як недостатньо ефективна [3].

Зважаючи на показники корупції в державі викликає занепокоєння й дієвість антикорупційних програмних документів. Адже загальновідомо, що в багатьох державах світу антикорупційна

стратегія стала вагомим інструментом у досягненні ефективних результатів.

Результати моніторингу виконання Державної антикорупційної програми на 2023-2025 роки [4] в розрізі заплановано - виконано є невтішними, оскільки станом на 30.09.2024 року заплановано виконати 642 заходи. Водночас на цей період виконано лише 275 заходів. Ці заходи стосуються, зокрема: підвищення ефективності системи запобігання і протидії корупції (формування та реалізація державної антикорупційної політики, забезпечення доброчесності політичних партій та виборчих кампаній, формування негативного ставлення до корупції, здійснення заходів фінансового контролю, врегулювання конфлікту інтересів, дотримання загальних обмежень та заборон, правил етичної поведінки), запобігання корупції у пріоритетних сферах (справедливий суд, прокуратура та органи правопорядку; будівництво, земельні відносини та інфраструктура; державне регулювання економіки; державний та приватний сектор економіки; митна справа та оподаткування; сектор оборони; охорона здоров'я, освіта і наука та соціальний захист), забезпечення невідворотності відповідальності за корупцію (дисциплінарна, адміністративна та кримінальна відповідальність).

Попри це результати моніторингу дозволяють виявляти і проблемні питання і спрогнозувати їх появу. Вчасне та належне виконання заходів, передбачених Державною антикорупційною програмою, забезпечить досягнення очікуваних стратегічних результатів та вирішення ключових проблем, визначених у Антикорупційній стратегії на 2021–2025 роки, а отже й досягнути поставлених цілей щодо запобігання та протидії корупції у 2023–2025 роках [5].

Тож ефективність цих програмних документів безпосередньо корелює з належним та своєчасним виконанням запланованих заходів. За інших умов стратегічні результати залишаться лише очікуваними.

З огляду на зазначене, слід було би звернутися до досвіду Європейського Союзу, зокрема в частині оцінювання результативності впровадження реформаційних заходів, яке проводиться з використанням методології виміру прогресу, як інструменту з більш широкими рамками оцінки результативності, який становить набір регулярних оцінок ефективності й повинен дозволити керівникам і зацікавленим сторонам достовірно оцінити прогрес у досягненні результатів, що відображають усі ключові аспекти системи, яка відстежується [6].

Не менш важливим є й комплексний підхід до формування програмних документів, що опосередковують зміни в різних сферах

життєдіяльності держави та мають відповідати насамперед стратегії національної безпеки держави; проведення моніторингу нормативно-правової бази з метою виявлення правотворчих деформацій; постійне спостереження за ходом реалізації Державної антикорупційної програми з метою вчасного її корегування; запровадження відповідальності за невиконання чи неналежне виконання заходів її реалізації.

Список використаних джерел

1. Долореш Катаніч. За даними Transparency International, корупція стає все більшою проблемою в Європі. 2024. URL: <https://www.euronews.com/business/2024/01/30/corruption-is-a-growing-problem-in-europe-according-to-transparency-international>

2. Про засади державної антикорупційної політики на 2021-2025 роки: Закон України від 20 червня 2022 року № 2322-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2322-20#Text>

3. Звіт незалежної оцінки ефективності діяльності Національного агентства з питань запобігання корупції. 2023. URL: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/perevirka%20NAZK/zvit-komisiyi-z-provedennia-nezalezhnoi-otsinky-efektyvnosti-diiialnosti-nazk.pdf>

4. Результати моніторингу та оцінки ефективності виконання Державної антикорупційної програми 2023-2025 роки. Національне агентство з питань запобігання корупції. 2024. URL: https://dap.nazk.gov.ua/module/?a%5Bstatus%5D=&a%5Bmain_organ%5D=&a%5Bid%5D=&a%5Bbydate%5D=

5. Загальна інформація про Антикорупційну стратегію та Державну антикорупційну програму. 2024. URL: <https://dap.nazk.gov.ua/general-info/>

6. Методологія виміру прогресу здійснення реформ у сфері юстиції в Україні: керівництво та матриці. 2016. 187 с. URL: https://pjr-eu.coe.int/documents/8870963/9761395/PRM_final_UKR.pdf/83cb90aa-1d06-4f94-